

POŽADAVKY KE ZKOUŠCE Z DĚJIN RANÉHO NOVOVĚKU

Souhrnná ústní zkouška uzavírá studium raněnovověkých dějin. Ověřuje, do jaké míry studenti rozumí základním aspektům historického vývoje v Evropě a v českých zemích. Při zkoušce je kladen důraz na terminologickou ujasněnost, základní přehled o pramenech a literatuře k jednotlivým tématům a na orientaci v mezinárodně-politické situaci. Student by měl prokázat schopnost zapojit důležité události do širšího evropského kontextu, stejně jako do kontextu vývoje v daném období.

Posluchači se k souhrnné zkoušce z raného novověku mohou přihlásit poté, co absolvují tyto kurzy:

- Úvod do dějin raného novověku
- Dějiny raného novověku českých zemí
- Dějiny raného novověku východní Evropy
- Dějiny raného novověku západní Evropy.

Následující zkušební okruhy slouží pouze k základní orientaci a nemusí odpovídat konkrétním otázkám.

Základní aspekty epochy:

- Pojem raný novověk – periodizace, prameny, literatura.
- Čas a prostor v raném novověku.
- Demografický vývoj v Evropě.
- Sociální uspořádání raněnovověké společnosti, stavy.
- Právo v raném novověku.
- Ekonomika raného novověku.

Obecné dějiny:

- Velké zámořské objevy v raném novověku.
- Španělská conquista.
- Italské komuny a signorie.
- Italská renesanční kultura a její evropská recepce.
- Stavovský systém v Evropě raného novověku.
- Renesanční města v Evropě.
- Evropská reformace (politický kontext, vytváření konfesí, konfesijní proudy).
- Evropa za Karla V. (vojensko-politické ambice: říše, Španělsko, Itálie).
- Reforma katolické církve v 16. století (tridentský koncil a jeho výsledky, mezinárodně-politická situace).
- Sekularizace Pobaltí a její důsledky.
- Polský a litevský stavovský systém v 16. století a vznik Rzeczpospolité.
- Ivan IV. - zakladatel ruského samoděržaví.
- Náboženské války a stavovské revoluce v raném novověku.
- Východní Evropa v 17. století
- Třicetiletá válka a fenomén války v raném novověku (uspořádání Evropy po třicetileté válce).
- Evropa a Osmanská říše.

- Evropský absolutismus, Evropa Ludvíka XIV. (vojensko-politické souvislosti, válka o španělské dědictví).
- Ruské samoděržaví a jeho proměny.
- Rusko a Evropa v 18. století.
- Specifika polského stavovství.
- Rekatolizace, obnova katolické církve.
- Barokní panovnické dvory.
- Merkantilismus a ekonomické systémy období absolutismu.
- Americký kontinent před vznikem USA.
- Vznik USA.
- Velká francouzská revoluce.

Dějiny českých zemí:

- Prameny a literatura k jednotlivým problémům českých dějin (typy pramenů, základní edice, historiografie).
- Společnost českých zemí v 16. – 18. století (obecný vývoj, společenská skladba, stavy – města, šlechta).
- Správa v českých zemích raného novověku (stavovský systém, absolutismus, panovník a úřady, církevní správa, města).
- Jagellonci a české země (politika, boj měst a šlechty o zemské zřízení), Vladislavské zřízení zemské, Svatováclavská smlouva.
- Nástup Habsburků na český trůn (politické okolnosti, mezinárodní kontext).
- Reformace v českých zemích (konfesijní situace, šíření německé reformace, recepce reformačních myšlenek, vyústění reformace).
- Hospodářská situace v 16. století (řemesla a obchod, šlechtický velkostatek, hospodaření poddaných).
- Stavovský odboj 1547 (základní události, mezinárodní souvislosti: politika Ferdinanda I. a Karla V.).
- Náboženské klima Čech a Moravy v 16. a na počátku 17. století (konfesijní proudy, evropské souvislosti, Česká konfese, Rudolfův majestát).
- Stavovské povstání a konfederace stavů 1619.
- České země za Leopolda I. (vojensko-politické mezinárodní souvislosti, hospodářská situace – katastry apod., demografie).
- Vláda Karla VI. a Marie Terezie (mezinárodně-politická scéna, vztahy s Pruskem a ostatními mocnostmi Evropy, boj o nástupnická práva, války o dědictví rakouské).
- Osvícenské reformy (obecné souvislosti a motivy reform; reformy správy, vojenství, školství a práva; náboženské změny).
- Obnova katolické církve v 17. století (postupy a strategie, stát a církev, potridentské církevní řády, prostředky rekatolizace, průběh, dokumenty – Obnovené zřízení zemské a jeho následky).

POVINNÁ LITERATURA

a) Základní problémy epochy raného novověku:

- Bacci, Massimo: *Populace v evropské historii*. Praha 2003.
Garin, Eugenio: *Renesanční člověk a jeho svět*. Praha 2003.
van Dülmen, Richard: *Kultura a každodenní život v raném novověku (16. – 18. století)*. I.–III. Praha 1999 a 2006.
Villari, Rosario: *Barokní člověk a jeho svět*. Praha 2004.

b) Obecné dějiny:

- Black, Jeremy: *Evropa osmnáctého století*. Praha 2003.
Duby, Georges: *Dějiny Francie: od počátků po současnost*. Praha 2003.
Kol. autorů: *Dějiny pobaltských zemí*. Praha 1996.
Kol. autorů: *Dějiny Rakouska*. Praha 2002.
Kosman, Marcell: *Dějiny Polska*. Praha 2011.
Mackenney, Richard: *Evropa šestnáctého století*. Praha 2001.
Müller, Helmut a kol.: *Dějiny Německa*. Praha 1995.
Munck, Thomas: *Evropa sedmnáctého století, 1598-1700*. Praha 2002.
Polišenský, Josef: *Dějiny Británie*. Praha 1982.
Procacci, Giuliano: *Dějiny Itálie*. Praha 1997.
Švankmajer, Milan a kol.: *Dějiny Ruska*. Praha 2004.
Ubieto Arteta, Antonio: *Dějiny Španělska*. Praha 1999.

c) Dějiny českých zemí:

- Bělina, Pavel – Kaše, Jiří – Mikulec, Jiří – Veselá, Irena – Vlnas, Vít: *Velké dějiny zemí Koruny české, IX. (1683–1740)*. Praha – Litomyšl 2011.
Bělina, Pavel – Kaše, Jiří – Kučera, Jan P.: *Velké dějiny zemí Koruny české, X. (1740–1792)*. Praha – Litomyšl 2001.
Čornejová, Ivana a kol.: *Velké dějiny zemí Koruny české, VIII. (1619–1683)*. Praha – Litomyšl 2008.
Janáček, Josef: *České dějiny. Doba předbělohorská I/1-2*. Praha 1971 a 1984.
Macek, Josef: *Jagellonský věk v českých zemích, I–IV*. Praha 1992–9.
Válka, Josef: *Morava reformace, renesance a baroka*. Brno 1995.
Vorel, Petr: *Velké dějiny zemí Koruny české, VII. (1526–1618)*. Praha – Litomyšl 2005.

INSPIRACE K DALŠÍMU STUDIU

- Ariès, Philippe: *Dějiny smrti I-II*. Praha 2000.
Bade, Klaus: *Evropa v pohybu. Evropské migrace dvou staletí*. Praha 2004.
Behringer, Wolfgang: *Kulturní dějiny klimatu. Od doby ledové po globální oteplování*. Praha – Litomyšl 2010.
Bidlo, Jaroslav: *V branách nového věku (1450-1650)*. Praha 1938.
Bossy, John: *Křesťanství na Západě 1400–1700*. Praha 2008.
Burke, Peter: *Italská renesance: Kultura a společnost v Itálii*. Praha 1996.
Burke, Peter: *Lidová kultura v raně novověké Evropě*. Praha 2005.
Burke, Peter: *Společnost a vědění: od Gutenberga k Diderotovi*. Praha 2007.

- Burke, Peter: *Žebráci, šarlatáni, papežové. Historická antropologie raně novověké Itálie: eseje o vnímání a komunikaci*. Litomyšl 2007.
- Bůžek, Václav – Král, Pavel (edd.): *Člověk českého raného novověku*. Praha 2007.
- Bůžek, Václav a kol.: *Společnost českých zemí v raném novověku. Struktury, identity, konflikty*. Praha 2010.
- Bůžek, Václav a kol.: *Věk urozených. Šlechta v českých zemích na prahu novověku*. Praha – Litomyšl 2002.
- Catalano, Alessandro: *Zápas o svědomí. Kardinál Arnošt Vojtěch z Harrachu (1598–1667) a protireformace v Čechách*. Praha 2008.
- Cerman, Ivo: *Šlechtická kultura v 18. století: filozofové, mystici, politici*. Praha 2011.
- Čapská, Veronika: *Představy společenství a strategie sebe prezentace. Řád servitů v habsburské monarchii (1613–1780)*. Praha 2011.
- Čornejová, Ivana: *Tovaryšstvo Ježíšovo. Jezuité v Čechách*. Praha 2002.
- Delumeau, Jean: *Strach na Západě ve 14.-18. století*. I–II. Praha 1997 a 1999.
- Dokoupil, Lumír – Fialová, Ludmila – Maur, Eduard – Nesládková, Ludmila: *Přirozená měna obyvatelstva českých zemí v 17. a 18. století*. Praha 1999.
- Englund, Peter: *Nepokojná léta. Historie třicetileté války*. Praha 2000.
- Evans, Robert John Weston: *Vznik habsburské monarchie 1550–1700*. Praha 2003.
- Evans, Robert John Weston: *Rudolf II. a jeho svět*. Praha 1997.
- Fialová, Ludmila et al.: *Dějiny obyvatelstva českých zemí*. Praha 1998.
- Florovskij, Antonij Vasil'jevič: *Bronzová skála moci státní, 1650-1789*. Praha 1939.
- Foucault, Michel: *Dohlížet a trestat. Kniha o zrodu vězení*. Praha 2000.
- Furet, François: *Francouzská revoluce. Díl I.: Od Turgota k Napoleonovi 1770–1814*. Praha 2004.
- Ginzburg, Carlo: *Sýr a červi. Svět jednoho mlynáře kolem roku 1600*. Praha 2000.
- Halama, Jindřich: *Sociální učení českých bratří 1464–1618*. Brno 2003.
- Hlavačka, Milan: *Karel Albrecht. Příběh druhého zimního krále*. Praha 1997.
- Hledíková, Zdeňka – Janák, Jan – Dobeš, Jan: *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. Praha 2005.
- Hrdlička, Josef: *Hodovní stůl a dvorská společnost (Strava na raně novověkých aristokratických dvorech v českých zemích 1550–1650)*. České Budějovice 2000.
- Huntová, Lynn: *Francouzská revoluce: Politika, kultura, třída*. Brno 2007.
- Chocholáč, Bronislav: *Selské peníze. Sonda do finančního hospodaření poddaných na západní Moravě koncem 16. a v 17. století*. Brno 1999.
- Im Hof, Ulrich: *Evropa a osvícenství*. Praha 2001.
- Janáček, Josef: *Rudolf II. a jeho doba*. Praha 1987.
- Just, Jiří – Nešpor, Zdeněk R. – Matějka, Ondřej a kol.: *Luteráni v českých zemích v proměnách staletí*. Praha 2009.
- Kavka, František: *Bílá hora a české dějiny*. Praha 2003.
- Knoz, Tomáš: *Pobělohorské konfiskace. Moravský průběh, střeoevropské souvislosti, obecné aspekty*. Brno 2006.
- Knoz, Tomáš: *Karel starší ze Žerotína: don Quiote v labyrintu světa*. Praha 2008.
- Kol. autorů: *Dějiny Polska*. Praha 2017.
- Kontler, László: *Dějiny Maďarska*. Praha 2001.
- Kořán, Josef – Rezek, Antonín – Svátek, Josef – Prášek, Justin Václav: *Dějiny Čech a Moravy nové doby, I–II (1526–1621)*. Praha 1939–40.
- Macůrek, Josef: *Dějepisectví evropského východu*. Praha 1946.
- Macůrek, Josef: *Dějiny polského národa*. Praha 1948.
- Macůrek, Josef: *Dějiny východních Slovanů. 2, Od Petra Velikého do pol. 19. stol.* Praha 1947.

- Macůrek, Josef: *Dějiny Maďarů a uherského státu*. Praha 1934.
- Maťa, Petr: *Svět české aristokracie (1500–1700)*. Praha 2004.
- Mikulc, Jiří: *Barokní náboženská bratrstva v Čechách*. Praha 2000.
- Mikulc, Jiří: *Náboženský život a barokní zbožnost v českých zemích*. Praha 2013.
- Mikulc, Jiří: *Poddanská otázka v barokních Čechách*. Praha 1993.
- Ozoufová, Mona: *Revoluční svátky 1789–1799*. Brno 2006.
- Pánek, Jaroslav: *Poslední Rožmberkové – velmoži české renesance*. Praha 1989.
- Pešek, Jiří: *Měšťanská vzdělanost a kultura v předbělohorských Čechách 1547–1620*. Praha 1993.
- Petráň, Josef a kol.: *Dějiny hmotné kultury*. II/1-2. Praha 1995 a 1997.
- Petráň, Josef: *Rolník v evropské tradiční kultuře*. Praha 2000.
- Polišenský, Josef: *Třicetiletá válka a evropské krize 17. století*. Praha 1970.
- Polišenský, Josef – Kollmann, Josef: *Valdštejn. Ani císař, ani král*. Praha 1995.
- Pražák, Richard. *Dějiny Maďarska*. Brno 1993.
- Preiss, Pavel: *F. A. Špork a barokní kultura v Čechách*. Praha 2003 (Boje s dvouhlavou saní, 1981).
- Rataj, Tomáš: *České země ve stínu půlměsíce*. Obraz Turka v raně novověké literatuře českých zemí. Praha 2002.
- Royt, Jan: *Obraz a kult v Čechách 17. a 18. století*. Praha 1999.
- Schulze, Winfried: *Einführung in die Neuere Geschichte*. Stuttgart 1996.
- Semotanová, Eva: *Atlas zemí Koruny české*. Praha 2002.
- Sivák, Florián – Malý, Karel: *Dějiny státu a práva v českých zemích a na Slovensku do r. 1918*. Jinočany 1993.
- Serczyk, Władysław A. *Ivan IV. Hrozný: car vši Rusi a stvořitel samoděržaví*. Praha 2004.
- Švankmajer, Milan. *Kateřina II*. Praha 1970.
- Švankmajer, Milan. *Petr I.: zrození impéria*. Praha 1999.
- Tapié, Victor-Lucien: *Marie Terezie a Evropa. Od baroka k osvícenství*. Praha 1997.
- Tinková, Daniela: *Hřích, zločin, šílenství v čase odkouzlování světa*. Praha 2004.
- Tinková, Daniela: *Revoluční Francie 1787–1799*. Praha – Kroměříž 2008.
- Tinková, Daniela: *Tělo, věda a stát. Zrození porodnice v osvěcenské Evropě*. Praha 2010.
- Vlnas, Vít: *Jan Nepomucký. Česká legenda*. Praha 1993.
- Vlnas, Vít: *Novokřtěnci v Münsteru*. Praha 2002.
- Vlnas, Vít: *Princ Evžen Savojský. Život a sláva barokního válečníka*. Praha – Litomyšl 2001.
- Vocelka, Karl: *Österreichische Geschichte 1699–1815 (Glanz und Untergang der höfischen Welt)*. Wien 2001.
- Vorel, Petr: *Rezidenční vrchnostenská města v Čechách a na Moravě v 15.–17. století*. Pardubice 2001.
- Vydra, Zbyněk a kol.: *Dějiny Ruska*. Praha 2017.
- Winkelbauer, Thomas: *Österreichische Geschichte 1522–1699 (Ständefreiheit und Fürstenmacht)*, 1–2. Wien 2003.
- Zuber, Rudolf: *Osudy moravské církve v 18. století*. I-II. Praha 1987 a Olomouc 2003.